

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Justitiedepartementet

Yttrande över Lantmäteriets promemoria Utökad möjlighet till elektronisk ingivning i inskrivningsärenden

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

I remissen ingår förslag till ändring i inskrivningsförordningen (2000:309).

I sak anges förslaget innebära att det ska vara tillåtet att ge in ansökningar och anmälningar i fler former av inskrivningsärenden elektroniskt. I dag får en ansökan i ett inskrivningsärende göras elektroniskt bara i vissa ärendetyper. För att det ska bli tillåtet med elektronisk ansökan i fler ärenden, bland annat vid inskrivning av nyttjanderätter, servitut och rätt till elektrisk kraft, föreslås en ändring i inskrivningsförordningen. En utökad möjlighet till elektronisk ingivning innebär en enklare hantering och kostnadsbesparingar för Lantmäteriet, fastighetsägare, nyttjanderättshavare och företag. Handläggningstiderna hos Lantmäteriet för inskrivningsärenden bedöms bli kortare. Andra väntade effekter är minskad miljöpåverkan och ett mer aktuellt fastighetsregister.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

I remissens bakgrundsbeskrivning anges bland annat följande. Under 2021 handlades drygt 590 000 inskrivningsärenden. Av dessa var drygt 244 000 elektroniska. En ansökan eller anmälan i ett inskrivningsärende ska enligt bestämmelser jordabalken antingen göras i pappersform eller i elektronisk form. Alla inskrivningsärenden får ges in i pappersform. För ansökan i elektronisk form anges det i dag finnas begränsningar. Genom en ändring i jordabalken 2006 infördes en möjlighet till elektronisk ansökan för inskrivningsärenden. Vilka inskrivningsärenden som skulle kunna komma i fråga skulle bestämmas av regeringen i förordningsform. Det anges vidare viss information om utvecklingen på området under åren 2011 – 2016. I dag anges Lantmäteriet ha två tjänster för elektronisk ansökan i inskrivningsärenden. Den första är E-ansökan med inloggning för kunder som har ett avtal med Lantmäteriet. Den är öppen för kunder som står under tillsyn, till exempel banker, mäklare och advokater. Den andra är Digital ansökan för kunder som inte har avtal med Lantmäteriet men har e-legitimation.

Lantmäteriet har beslutat att myndigheten ska vara ledande i digital utveckling och att digitala tjänster ska vara utgångspunkten för kontakter med Lantmäteriet. I dag är detta inte möjligt då bland annat alla inskrivningsärenden inte får ges in elektroniskt. I förarbetena till den ändring i jordabalken som gjorde det möjligt att ge in ansökningar om inskrivning elektroniskt anges att regeringen i förordningsform ska bestämma vilka inskrivningsärenden som ska kunna ges in elektroniskt. Bedömningen ska ske med hänsyn till de förutsättningar och behov som finns vid varje bedömningstidpunkt. Med hänsyn till den digitala utvecklingen i samhället, möjligheterna till effektivisering och besparing, samt medborgarnas ökade förväntningar på digitala lösningar är det Lantmäteriets uppfattning att tiden nu är mogen för att möjliggöra digital ansökan för fler former av inskrivningsärenden. Lantmäteriet anser att ansökan eller anmälan om inskrivning bör kunna ske elektroniskt i samtliga ärendetyper på sikt. En sådan ändring kräver emellertid överväganden kring utformningen av reglerna i jordabalken. Som ett första steg finns det därför anledning att se över inskrivningsförordningens bestämmelser så att fler ärendetyper omfattas av möjligheten till elektronisk ingivning. Det redogörs vidare för ett antal fall där det föreslås att digital ansökan ska bli möjlig.

Regelrådet finner redovisningen av bakgrund och syfte med förslaget godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

Inget anges om alternativa lösningar eller effekter av om ingen reglering kommer till stånd.

Regelrådet gör följande bedömning. Det går i detta fall att sluta sig till att åtminstone en effekt av om ingen reglering kommer till stånd blir att de eventuella kostnadsbesparingar som utökade möjligheter till digital ansökan medför för företag kommer att utebli. Utifrån förutsättningarna i ärendet kan detta anses framgå tillräckligt tydligt av underlaget. Däremot finner Regelrådet att det mesta talar för att de utökade möjligheterna till digital ansökan som föreslås i detta ärende i princip hade kunnat vara både mer och mindre omfattande än det aktuella förslaget. Det kunde och borde ha angetts något mer om för- och nackdelar med alternativa lösningar i detta avseende. Det hade i vart fall varit motiverat med något mer utvecklad information om varför inte fler digitala möjligheter än de föreslagna bedöms vara lämpliga i nuläget.

Regelrådet finner redovisningen av alternativa lösningar bristfällig.

Regelrådet finner redovisningen av effekter av om ingen reglering kommer till stånd godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

I konsekvensutredningen anges att åtgärderna inte strider mot de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till den Europeiska unionen.

Regelrådet gör följande bedömning. Det skulle ha kunnat förbättra konsekvensutredningens transparens ytterligare om förslagsställaren hade förklarat skälen för sin bedömning något. Eftersom en bedömning ändå framgår tydligt och Regelrådet inte finner något som uppenbart talar emot denna kan befintlig beskrivning anses tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Det anges i remissen att samtliga ändringar föreslås träda i kraft den 1 maj 2023. Det behövs inte några övergångsbestämmelser. Inom Lantmäteriet pågår löpande en teknisk utveckling av myndighetens digitala tjänster, dels för att möta den förväntan som finns hos medborgare att kunna sköta ärenden digitalt, dels för att effektivisera ärendehantering. Det är därför önskvärt att de flesta nuvarande hinder för digitalisering undanröjs så snart som möjligt och att den fortsatta utvecklingen av bättre och mer omfattande e-tjänster avseende inskrivningsärenden kan påbörjas inom Lantmäteriet. Det kommer inte vara möjligt att redan vid ikraftträdandet ansöka elektroniskt i alla inskrivningsärenden där möjlighet till elektronisk ansökan nu föreslås. Tanken är att de nya tjänsterna och funktionerna ska införas stegvis och att Lantmäteriet ska möjliggöra denna successiva implementering genom att meddela föreskrifter om hur de elektroniska handlingarna ska vara beskaffade samt till vilket mottagningsställe en ansökan ska ges in för dessa inskrivningsärenden.

Vidare anges att den föreslagna förordningsändringen leder till ett visst behov av att informera berörda från Lantmäteriets sida. Denna information kommer bland annat att finnas i Lantmäteriets allmänna information om digitala tjänster och även ytterligare informationsinsatser kan komma att bli aktuella.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår vilka överväganden som ligger bakom valet av tidpunkt för ikraftträdande och även vilken bedömning som görs avseende informationsinsatser. Beskrivningen är tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser godtagbar.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

I konsekvensutredningen anges att för kommuner som äger fastigheter upplåtna med tomträtt kommer alla ärenden att kunna hanteras digitalt, till exempel ändring av tomträttsavgäld som är vanligt förekommande. Detsamma gäller för företag som hanterar en stor mängd servitut, exempelvis kraftföretag, skogsföretag och bredbandsföretag.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår exempel på några branscher som kan påverkas av förslaget. Det är inte helt klart om det kommunala ägandet av fastigheter upplåtna med tomträtt i något fall skulle kunna vara i bolagsform, om så vore kan sådana kommunala bolag påverkas. Det hade visserligen varit bra om branschbeskrivningen hade varit mer utvecklad men utifrån förutsättningarna i ärendet finner Regelrådet att beskrivningen av berörda företag utifrån bransch kan anses tillräcklig. Däremot anges det ingenting om företagens antal eller storlek. Regelrådet har visserligen förståelse för att det skulle kunna finnas utmaningar förknippade med att ge en fullständig bild, men det borde ha varit möjligt att ge en tydligare bild av åtminstone någon av de branscher som ändå har identifierats. I dessa avseenden är således beskrivningen inte tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag utifrån antal och storlek bristfällig.

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag utifrån bransch godtagbar.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Det anges i konsekvensutredningen att fördelarna är att tiden för handläggning förkortas genom att elektroniska ansökningar kan handläggas tidigare än pappersansökningar eftersom ledtiderna för postgången undviks. Som en följd av detta kommer uppgifter i fastighetsregistret att uppdateras tidigare och registret blir därmed mer aktuellt. Digital underrättelse kan skickas till sökanden när ansökan har kommit in. Hanteringen med många ansökningar underlättas och det kommer att spara tid och kostnader för porto samt minska besvären med att skicka ansökningar med post och ta emot och hantera avtalen när de sänds åter. De kostnadsbesparingar som redovisas i konsekvensutredningen för Lantmäteriets del anges även gälla för enskilda även om tillräckligt underlag saknas för att ge sifferexempel. Risken att handlingar förkommer (vilket kan hända när de skickas med post), undanröjs. Det kommer fortfarande att vara möjligt att ansöka i pappersform. Förslagsställaren bedömer därför inte att det kommer att uppstå några negativa konsekvenser för fastighetsägare till följd av den föreslagna förordningsändringen.

Det anges att besparingen för Lantmäteriet om alla ärenden som föreslås kunna inges elektroniskt också skulle göra det, skulle bli knappt 1,4 miljoner kr. Skulle det i stället på sikt bli 50 procent av ärendena (vilket anges vara mer realistiskt) bedöms besparingen vara knappt 700 000 kr. Idag anges ca 40 procent lämnas in elektroniskt.

Regelrådet gör följande bedömning. Det saknas kvantifiering av kostnadsförändringen för företagen. Det hade kunnat förbättra konsekvensutredningens transparens om en sådan fanns, i form av exempelberäkning eller mer heltäckande. Regelrådet noterar att det finns bedömningar avseende vilken kostnadsbesparing som kan bli aktuell för Lantmäteriet även om det inte är helt tydligt om förslagsställaren avser att dessa bör vara i ungefär samma storleksordning som de som blir aktuella för företagen. (Formuleringen att dessa besparingar "gäller även för enskilda" skulle kunna ha en sådan innebörd, men måste såvitt Regelrådet kan förstå inte ha det). En utökad tydlighet om påverkan på företagens kostnader och verksamhet hade i alla händelser haft ett värde. Samtidigt är det tydligt att förslaget kan innebära besparingar för berörda företag och det är svårt att se att det skulle kunna innebära ökade kostnader eller någon negativ påverkan på verksamhet eller intäkter. Detta gäller inte minst eftersom det hur som helst fortsatt kommer att vara möjligt att lämna in handlingarna i pappersform för den som så önskar. Utifrån dessa förutsättningar kan beskrivningen ändå anses tillräcklig, trots att större tydlighet hade varit önskvärd.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet godtagbar.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

I konsekvensutredningen anges att förutsättningarna förändras på samma sätt för alla företag och att det inte finns någon anledning att anta att konkurrensförhållandena mellan små och stora företag skulle påverkas.

Regelrådet gör följande bedömning. Det hade förbättrat konsekvensutredningens transparens om förslagsställaren hade förklarat skälen för sin bedömning avseende konkurrensförhållandena något. Att det är samma förändring i regelverket för alla företag, innebär inte nödvändigtvis blir samma effekt av denna förändring för företagen. Det skulle kunna vara så att de kostnadsbesparingar som kan göras genom digitala ansökningar har större relativ betydelse för de mindre företagen. Samtidigt kan Regelrådet konstatera att det är svårt att se att förslaget skulle medföra någon påtagligt negativ påverkan på berörda

företags konkurrenskraft och det har ändå angetts en bedömning. Utifrån förutsättningarna i ärendet kan därför beskrivningen anses tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag godtagbar.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Inget anges om regleringens påverkan på företagen i andra avseenden.

Regelrådet finner inget som uppenbart talar för att det skulle bli en påverkan på företagen i andra avseenden. Bristen är därför inte väsentlig.

Regelrådet finner, utifrån förutsättningarna i ärendet, avsaknaden av information om regleringens påverkan på företagen i andra avseenden godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Inget anges om särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning. Som angetts ovan har förslagsställaren angett att det inte finns någon anledning att anta att konkurrensförhållandena mellan små och stora företag skulle påverkas.

Regelrådet gör följande bedömning. Övervägandena när det gäller hänsyn till små företag vid reglernas utformning kan inte sägas vara påtagligt tydligt beskrivna. Det är emellertid möjligt att sluta sig till att om förslagsställaren anser att det inte finns någon anledning att förslaget skulle påverka konkurrensförhållandena mellan små och stora företag är det troligt att en bedömning också skulle vara att det inte finns skäl att ta särskild hänsyn till små företag. Som Regelrådet redan angett är det enligt Regelrådets uppfattning svårt att se att förslaget skulle ge någon påtagligt negativ påverkan på berörda företags konkurrenskraft. Mot den bakgrunden kan den föga transparenta beskrivningen av hänsyn till små företag vid reglernas utformning ändå anses tillräcklig utifrån förutsättningarna i ärendet. Större tydlighet hade varit önskvärd.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning godtagbar.

Sammantagen bedömning

Regelrådet finner att konsekvensutredningen, utifrån förutsättningarna i ärendet, håller tillräcklig kvalitet i flertalet avseenden. De brister som finns när det gäller beskrivning av företagets antal och storlek är inte av sådan betydelse att de blir avgörande för helhetsbedömningen. I sin sammantagna bedömning beaktar Regelrådet inte minst att det är svårt att se att förslaget skulle påverka företagets kostnader, verksamhet eller konkurrenskraft på något påtagligt negativt sätt. Att det alltså i flertalet avseenden finns tillräckliga beskrivningar utifrån en sådan förutsättning hindrar emellertid inte att det hade varit önskvärt med större tydlighet i flera fall.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 8 februari 2023.

I beslutet deltog: Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Lennart Renbjör och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av: Per Högström.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Per Högström
Föredragande